

Бегун Олена
ст. гр.ФМ-11

Тернопільський національний економічний університет
olenabobo@gmail.com

Науковий керівник – к.е.н., доцент Гупаловська М.Б.

ПРОБЛЕМАТИКА ФОРМУВАННЯ СПОЖИВЧОГО КОШИКА В УКРАЇНІ

Поняття споживчого кошика існує у багатьох країнах. Але кожен «кошик» має свої особливості. Наприклад, «кошик» американця нараховує 300 найменувань продуктів та послуг, серед яких можна зустріти витрати на послуги зв'язку, освіту, тютюнові вироби та алкогольні напої. «Кошик» француза налічує 250 товарів та послуг, серед яких – послуги перукаря та манікюрного салону. До споживчого кошика англійця внесено 350 товарів, серед яких MP3-плеєр с платними треками, підключення Інтернету і послуги садівника, а також витрати на освіту. До споживчого кошику українця входить 296 продуктів та послуг. Окрім наявних, до нього хотіли додати ноутбук, флешку, а також оплату послуг няні, платної медицини, страхування та оренди житла. Ці зміни так і не затверджені [4].

Держава непрямо впливає на формування витрат домогосподарств. Їй це вдається завдяки встановленню та регулюванню таких соціальних показників як споживчий кошик, прожитковий мінімум, мінімальна заробітна плата та оподаткування [3].

Основою розрахунку прожиткового мінімуму для основних соціальних і демографічних груп населення є споживчий кошик.

Споживчий кошик – асортимент товарів, що характеризує типовий рівень та структуру місячного (річного) споживання людини або сім'ї. Такий набір використовується для розрахунку мінімального споживчого бюджету, виходячи з вартості споживчого кошику у діючих цінах.

Відповідно до Закону України «Про прожитковий мінімум», набори продуктів харчування, непродовольчих товарів та послуг для основних соціальних і демографічних груп населення мають переглядатися не рідше одного разу на п'ять років, проте досі при розрахунку прожиткового мінімуму використовується і методика, і мінімальний набір продуктів харчування, непродовольчих товарів та послуг, затверджені ще у 2000 році [7]. На сьогоднішній день, при формуванні споживчого кошика не береться до уваги багато реалій, таким чином він складається із багатьох застарілих або ж узагалі непотрібних продуктів та послуг.

Підтримуємо думку С. Гончарової, що споживчий кошик може мати наступну структуру: продукти харчування не повинні перевищувати 30 %, непродовольчі товари – 47 % (із них тканини, одяг, взуття – 20 %; меблі, предмети культури і побуту – 18 %; інші товари – 9 %) і всі послуги – 23 % [1].

У лютому 2006 р. Кабінетом Міністрів України було відкладено затвердження нових наборів продуктів харчування та наборів непродовольчих товарів та послуг для визначення прожиткового мінімуму. Тобто набори продуктів харчування та набори непродовольчих товарів та послуг не переглядалися останні 15 років.

Застарілість методу обрахунку прожиткового мінімуму впливає на його величину, значно її занижуючи. А наявність застарілих законів, які регулюють ті ж самі питання, створює безлад у законодавчій базі. Це все негативно відбивається на інтересах громадян, яких і покликаний захищати Закон [3].

Порівнюючи рівень життя українців та громадян західноєвропейських країн, можна побачити велику різницю. Країни Європи, зважаючи на їх економічний рівень, можуть виплачувати достойний прожитковий мінімум для своїх громадян.

Поняття «прожиткового мінімуму» українців та жителів Західної Європи дещо відрізняються. В Україні даний термін пов'язаний з розміром мінімальної заробітної плати, а у Європі цей термін скоріше означає «споживчий кошик». Якщо в Україні споживчий кошик включає найдешевші товари, тобто включається лише те, що по суті зможе дозволити собі українець з мінімальним достатком, то в західноєвропейських країнах споживчий кошик – це товари середньої та високої якості.

Крім того, у споживчий кошик Європи включається не лише мінімальний перелік продуктів харчування, але і інші товари для більш-менш комфортного життя. В даний перелік входить: поїздки на таксі, харчування домашніх улюбленців, косметичні послуги, якісний алкоголь, культурний відпочинок.

У Німеччині діють найбільш адекватні, на наш погляд, правила у плані виплату прожиткового мінімуму, адже там останній навіть не оподатковується. Така практика починає ставати популярною і в інших країнах Європи, в більшості в яких цей податок розраховується у індивідуальному порядку, при цьому враховуються такі фактори як фінансове забезпечення сім'ї, кількість її членів, наявність страхового пакету і т.д. Таку ж систему застосували і в США, де, до речі, діють достатньо жорсткі закони щодо сплати податків.

Що стосується Польщі, то там впроваджено одночасно два види прожиткового мінімуму – соціальний та біологічний. Перший передбачає

всі ті послуги, які були зазначені вище, а от біологічний більше нагадує саме українське поняття прожиткового мінімуму, адже включає лише ті продукти харчування, які у цілому потрібні для нормального життя.

У Канаді та США такого поняття як прожитковий мінімум не існує оскільки там орієнтуються на мінімальну оплату праці, яка варіюється від штату до штату (чи від провінції до провінції в Канаді) [5].

Прожитковий мінімум в Україні – це передбачена законом фінансова допомога від держави, яка передбачає задоволення мінімальних потреб громадянина. В Україні сума, яка надається громадянам, перш за все, має на меті підтримку життя та здоров'я українців, а не соціальний аспект.

Станом на листопад 2017 р. прожитковий мінімум складає 1624 гривень. Враховуючи стрімку інфляцію та відповідний ріст цін у магазинах, важко уявити, що можна придбати за 1624 гривень на місяць, якщо врахувати, що ця сума також передбачає оплату комунальних послуг. [4]

Вміст споживчого кошика та процедура обрахунку були визначені у 2000 році та відтоді не змінювалися, що призвело до їх моральної застарілості. Наразі споживчий кошик являє собою мінімальний набір споживання товарів та послуг не для задоволення основних соціальних та культурних потреб особи, а для елементарного фізичного виживання.

Підвищення рівня життя населення є головною метою будь-якого прогресивного суспільства. Держава зобов'язана створювати сприятливі умови для довгого, безпечного, здорового і благополучного життя людей, забезпечуючи економічне зростання і соціальну стабільність у суспільстві.

Необхідною постає розробка системи соціальних стандартів, яка б дійсно забезпечувала гідний рівень життя населення та відповідала європейським стандартам, при цьому її запровадження має передбачати поступові етапи досягнення цих стандартів протягом кількох років окремо для кожної категорії населення.

Література:

1. Гончарова С. Ю. Прожитковий мінімум як соціально-економічний важіль в контексті соціальної стратифікації суспільства / С. Ю. Гончаренко, А. В. Семенченко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/11799/1/Семенченко_стаття%202016.pdf.

2. Кантур А. О. Споживчий кошик сьогодення / А. О. Кантур, І. О. Пригара [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/46954/1/Kantur_Koshuk.pdf.

3. Кізіма Т. О. Фінанси домогосподарств: сучасна парадигма та доміанти розвитку: моногр. / Т. О. Кізіма. – К.: Знання, 2010. – 431 с.

4. Офіційний сайт міністерства соціальної політики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.msp.gov.ua/news/12286.html>.

5. Павлюк Т. І. Споживчі уподобання та реальна можливість їх задоволення / Т. І. Павлюк, В. І. Ярош // Молодий вчений. – № 12.1 (40). – С. 917-921

6. Писаревська А. К. Основні аспекти формування споживчого кошика в Україні / А. К. Писаревська // Вісник державної фінансової академії: Економічні науки. – № 1. – 2010. – С. 33 – 39

7. Про прожитковий мінімум: Закон України від 15.07.1999 р. № 966-XIV, станом на 09.09.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/966-14>.

Білобран Ганна

ст. гр. ФУПОМ-21

Тернопільський національний економічний університет

anyabilobran@gmail.com

Науковий керівник – к.е.н., доцент Русін В. М.

ВПЛИВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА ФОРМУВАННЯ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ БЮДЖЕТУ М. ТЕРНОПОЛЯ

Місцевим бюджетам відводиться головна роль у соціально-економічному розвитку території, адже саме з них здійснюється фінансування закладів освіти, охорони здоров'я, культури, проводяться видатки на різні сфери управління та програми розвитку. Але найважливіше питання на сучасному етапі розвитку місцевого самоврядування, є забезпечення необхідними фінансовими ресурсами територіальних громад для подальшого ефективного управління видатками. Дану проблему спроможна вирішити бюджетна децентралізація. Адже вона є однією з основних умов незалежності та життєздатності органів місцевої влади. Вона збільшує можливості участі органів місцевої влади у розвитку власної території, при цьому сприяє ефективному забезпеченню суспільними послугами населення шляхом ретельнішого узгодження видатків місцевих органів влади з необхідними потребами [3].

Саме в умовах декларування бюджетної децентралізації дедалі більше дискусійних питань набувають питання щодо можливостей її повномасштабності, оцінки наслідків першого та наступних років її запровадження, подальшої реалізації з метою нарощування доходів місцевих бюджетів як основи фінансової самодостатності регіонів. Саме бюджетна децентралізація забезпечила розширення повноважень місцевих органів влади, вплинувши на дохідну базу місцевих бюджетів,